

Yrd. Doç. Dr. Özlem ACAR
İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER	XIII
KISALTMALAR.....	XXIX
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Tanımı, Tarafları, Niteliği ve Benzeri Sözleşmelerden Ayırdedilmesi

§ 1. TANIMI, TARAFLARI VE NİTELİĞİ	5
I. TANIM.....	5
II. TARAFLARI.....	7
III. KURAL OLARAK TEK TARAF BORÇ YÜKLEMESİ.....	9
IV. BAĞIMLI (FER'İ) BORÇ NİTELİĞİ.....	10
A. Genel Olarak.....	10
B. Fer'i Borç Olmasına Bağlı Sonuçlar.....	11
C. Kefaletin Fer'i Borç Olmasının İstisnaları.....	14
V. TÂLİ BORÇ NİTELİĞİ.....	16
VI. AYRI BİR SÖZLEŞME OLMASI	17

A. Genel Olarak.....	17
B. Asıl Borç İlişkisinden Ayrı Bir Borç Olmasına Bağlanan Sonuçlar.....	18
§ 2. BENZERİ SÖZLEŞMELERDEN AYIRT EDİLMESİ	19
I. BORCA KATILMADAN FARKI.....	19
A. Genel Olarak Borca Katılma	19
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Borca katılmadan Ayırt edilmesi	21
C. Müteselsil Kefalet Sözleşmesi ile Borca Katılma Ayırımı İçin Kıstaslar	24
1. Aslilik-Fer'ilik Kıstası	24
2. Menfaat Kıstası	25
D. Kefalet Karinesi.....	25
II. MÜTESELSİL BORÇLULUKTAN FARKI.....	26
A. Genel Olarak Müteselsil Borçluluk	26
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Müteselsil Borçluluktan Ayırt edilmesi.....	28
C. Müteselsil Kefalet Sözleşmesi ile Müteselsil Borçluluk Ayırımı İçin Kıstaslar	33
1. Aslilik-Fer'ilik Kıstası	33
2. Menfaat Kıstası	33
3. Kullanılan Deyimlerin Değerlendirilmesi Kıstası.....	34
4. Aynen İfa Kıstası.....	35
D. Kefalet Karinesi.....	36
III. TEMİNAT AMAÇLI GARANTİ SÖZLEŞMESİNDEN FARKI.....	37
A. Genel Olarak Teminat Amaçlı Garanti Sözleşmesi.....	37
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin, Teminatı Amaçlayan Garanti Sözleşmesinden Ayırt Edilmesi.....	38
C. Müteselsil Kefalet Sözleşmesi ile Teminatı Amaçlayan Garanti Sözleşmesi Ayırımı İçin Kıstaslar	42
1. Genel Olarak.....	42

2. Asli Kıstaslar	43
a. Aslilik-Fer'ilik Kıstası	43
i. Temel Borç İlişkinine Atıf Kıstası.....	44
ii. Def'i ve İtirazlardan Vazgeçilmesi Kıstası.....	45
iii. İlk Talepte Ödeme Kaydının Bulunması Kıstası	47
b. Teminat Verenin Özel Menfaatinin Bulunması Kıstası	51
c. Kişiyeye Yönelik İlgisi-Sonuca Yönelik İlgisi Kıstası.....	53
d. Aynen İfa Yükümlülüğü – Tazminat Ödeme Yükümlülüğü Kıstası	54
3. Yan Kıstaslar	55
a. Müteselsil Sorumluluk Üstlenme Kıstası.....	55
b. Rücu Hakkıyla İlgili Özel Düzenleme Yapılması Kıstası	56
c. Belirli Belgelerin İbrazi Halinde Ödeme Yapılacağına Kararlaştırılması Kıstası	56
d. Edimin Kusurlu Olarak Yerine Getirilmemesi Kıstası	56
e. Kefalet Sözleşmesine Özgü Def'ilerden Vazgeçilmesi Kıstası.....	57
D. Kefalet Karinesi.....	58
IV. AVALDEN FARKI.....	61
A. Genel Olarak Aval.....	61
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Avalden Ayırt Edilmesi	61
V. KREDİ (İTİBAR) EMRİNDEN FARKI	67
A. Genel Olarak Kredi Emri.....	67
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Kredi Emrinden Ayırt Edilmesi.....	69
VI. ADI KEFALETTEN FARKI	72
A. Genel Olarak Adı Kefalet.....	72
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Adı Kefalet Sözleşmesinden Ayırt Edilmesi.....	77

İkinci Bölüm
Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Geçerlilik
Koşulları

§ 3. MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN ESASA (ASIL BORCA) İLİŞKİN GEÇERLİLİK KOŞULLARI	83
I. GEÇERLİ BİR ASIL BORCUN VARLIĞI.....	83
A. Genel Olarak.....	83
B. Gelecekte Doğacak veya Şarta Bağlanmış Borçlar	85
C. Borçlunun Sorumlu Olmadığı Borçlar	87
1. Genel Olarak.....	87
2. Asıl Borçlunun Sözleşmeyi İptal Hakkının Bulunması.....	92
3. Asıl Borçlunun Ehliyetsiz Olması	94
4. Eksik Borçlar.....	94
5. Ayıplı İfa Sebebiyle Borçlunun Seçimlik Haklarının Bulunması.....	96
II. MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN KURULMASINA İLİŞKİN GEÇERLİLİK KOŞULLARI ..	98
A. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Kurulmasına Yönelik Öneri (İcap) ve Kabul.....	98
B. Kefil Olunan Borcun Belirlenmesine Yönelik Yorum	102
C. Müteselsil Kefil Olma İradesinin Yorumlanması	104
D. Müteselsil Kefilin Taahhüdünün Koşula (Şarta) Bağlı Olması.....	106
E. Müteselsil Kefil Olma Ehliyeti.....	107
1. Gerçek Kişilerin Müteselsil Kefil Olma Ehliyeti	107
2. Tüzel Kişilerin Müteselsil Kefil Olma Ehliyeti	113
3. Eşin Rızası.....	118
a. Genel Olarak	118
b. Eşin Rızasının Aranacağı Durumlar	120

c.	Eşin Rızasının (TBK md. 584) Uygulanma Şartları.....	123
d.	Eşin Rızasının Aranmayacağı Durumlar.....	127
e.	Eşin Rızasının Verileceği Zaman.....	131
f.	Eşin Rızasının Şekli	132
g.	Eşin Rızasının Bulunmamasının Sonuçları	136
F.	Müteselsil Kefilin İrade Sakatlıkları	140
1.	Genel Olarak.....	140
2.	Yanılma	140
a.	Genel Olarak	140
b.	Saikte Yanılma	141
c.	Beyanda Yanılma.....	143
3.	Aldatma.....	146
4.	Korkutma.....	151
§ 4.	MÜTESELSİL KEFALETİN ŞEKLE İLİŞKİN GEÇERLİLİK KOŞULLARI.....	155
I.	YAZILI ŞEKİL KURALININ AMACI VE GEÇERLİLİK KOŞULU OLMASI.....	155
II.	MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	157
A.	818 Sayılı EBK md. 484'deki Şekil Şartının Değerlendirilmesi.....	157
B.	İBK md. 493'deki Şekil Şartının Değerlendirilmesi	158
C.	6098 Sayılı TBK md. 583'deki Şekil Şartının Değerlendirilmesi.....	159
III.	YAZILI ŞEKİL ŞARTININ (KEFALET BELGESİNİN) KAPSAMI.....	162
A.	Genel Olarak	162
B.	El yazısı ile Yazılması Gereken Hususlar.....	163
1.	Kefalet Tarihi.....	163
2.	Kefilin Sorumlu Olacağı Azami Miktar.....	165
3.	Müteselsil Kefalet İbaresini.....	170

C. Ferdileştirilmiş Asıl Borç.....	173
D. Subjektif Esaslı Noktalar.....	176
IV. KEFALET SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNDE ŞEKİL ŞARTI	178
V. KISMİ KEFALET SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ	180
VI. MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİ YAPMA VAADİNİN ŞEKLİ	182
VII. BEYAZA (AÇIĞA) İMZA.....	183
VIII. KEFALET SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLE AYKIRI OLMASININ SONUÇLARI	184
A. Genel Olarak.....	184
B. Şekle Aykırılık İddiasıyla Hakkın Kötüye Kullanılması	185
C. Kefilin Şekle Aykırı Kefalet Sözleşmesini İfa Etmesi.....	188
IX. KEFALET SÖZLEŞMESİNİN TEMSİL YOLUYLA YAPILMASI.....	191

Üçüncü Bölüm

Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Hükümleri

§ 5. KEFİLİN SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI.....	197
I. KEFİLİN KANUNDAN KAYNAKLANAN SORUMLULUĞU.....	197
A. Genel Olarak.....	197
B. Kefilin Asıl Borçtan Dolayı Sorumluluğu	198
C. Borçlunun Kusur ve Temerrüdünün Kanuni Sonuçlarından Kaynaklanan Sorumluluğu.....	202
D. Dava ve Takip Masraflarından Dolayı Sorumluluğu	211
E. İşlemiş 1 Yıllık ve İşlemekte Olan Akdi Faiz.....	214
II. TBK MD. 583/F.1 HÜKMÜ İLE TBK MD. 589 HÜKMÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ	217
§ 6. MÜTESELSİL KEFİLİN SORUMLULUĞUNUN GERÇEKLEŞMESİNİN ŞARTLARI.....	219

I.	GENEL OLARAK.....	219
II.	ALACAKLININ ASIL BORÇLUYA İHTAR GÖNDERMESİ.....	220
	A. İhtar Gönderilmesine Gerek Olmayan Durumlar.....	224
III.	TESLİME BAĞLI TAŞINIR REHNİ VE ALACAK REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ.....	225
	A. Müteselsil Kefilin Sahip Olduğu Rehnin Paraya Çevrilmesi Savunmasının, İİK md. 45 Hükmü Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	229
	B. Müteselsil Kefilin, Teslime Bağlı Taşınır Rehni ve Alacak Rehninin Öncelikle Paraya Çevrilmesi Savunmasını Yapamayacağı Durumlar	233
IV.	MÜTESELSİL KEFİL HAKKINDA TAKİBİN DURDURULMASI KARARININ VERİLMEMİŞ OLMASI.....	234
	A. Genel Olarak.....	234
	B. Takibin Durdurulmasının Şartları.....	235
	C. Takibin Durdurulması Kararının Sonuçları	237
V.	MÜTESELSİL KEFİLİN SORUMLULUĞUNA ASIL BORÇLUDAN ÖNCE GİDİLMESİNİ ENGELLEYEN ÖZEL DÜZENLEMELERİN BULUNMAMASI.....	240
§ 7.	KEFİL İLE ALACAKLI ARASINDAKİ İLİŞKİLER	245
I.	KEFİLİN ALACAKLIYA KARŞI YAPABİLECEĞİ SAVUNMALAR.....	245
	A. Genel Olarak.....	245
	B. Asıl Borç İlişkisinden Kaynaklanan Savunmalar	247
	1. Asıl Borcun Geçerli Olarak Doğmaması	247
	2. Asıl Borcun Sona Ermesi.....	248
	3. Asıl Borcun Muaccel Olmaması.....	248
	4. Asıl Borçluya Alacaklı Tarafından Süre Verilmesi....	250
	5. Asıl Borcun Zamanaşımına Uğraması	253

6. Alacaklının Borçluya Karşı Edimini Yerine Getirmemiş Olması.....	255
7. Asıl Borcun Kumar veya Bahisten Doğmuş Olması	256
8. Asıl Borçlunun Takas Hakkının Bulunması	257
9. Asıl Borçlunun Bağışlama Sözünü (Taahhüdünü) Geri Alabilmesi.....	261
10. Asıl Borçlu ve Alacaklı Arasındaki Davada Verilen Kesin Hükmün Kefilin Savunmasına Etkisi	263
C. Asıl Borçlunun Ölümü Üzerine Mirasçılara Ait Olan ve Kefilin İleri Sürebileceği Savunmalar	264
D. Asıl Borçluya Ait Olup Kefil Tarafından Yapılamayacak Savunmalar.....	267
1. Kefilin Borçlunun Yanılma veya Ehliyetsizliğini Bilerek Yükümlülük Altına Girmesi.....	267
2. Asıl Borçlunun Ödeme Güçsüzlüğü.....	268
3. Asıl Borçlunun Mirasçılarının Sahip Olduğu ve Kefil Tarafından İleri Sürülemeyen Savunmalar	272
E. Asıl Borçlunun Sahip Olduğu Savunma İmkânlarından Vazgeçmesinin Müteselsil Kefile Etkisi	274
F. Müteselsil Kefilin Asıl Borçluya Ait Savunma İmkânlarından Feragat Etmesi.....	276
G. Müteselsil Kefilin Asıl Borçluya Ait Def'ileri İleri Sürmemesinin Sonuçları.....	277
H. Kefalet Sözleşmesinden Kaynaklanan Savunmalar	279
1. Genel Olarak.....	279
2. Kefalet Sözleşmesinin Geçerli Olmaması.....	279
3. Kefalet Sözleşmenin Sona Ermesi.....	280
4. Kefalet Sözleşmesinden Doğan Borcun Henüz Muaccel Olmaması.....	280
5. Kefalet Sözleşmesinin Zamanaşımına Uğraması	281
6. Alacaklının Teminat ve İspat Vasıtalarını Muhafaza Yükümlülüğüne Aykırı Davranması.....	282

7. Alacaklının Kefile Süre Tanınması.....	282
8. Kefilin Alacaklıyla Arasındaki Kişisel İlişkilere Dayanan Savunmaları	283
9. Kefilin Müteselsil Kefalet Sözleşmesine Özgü Def'ileri	283
II. ALACAKLININ KEFİLE KARŞI ÖDEVLERİ.....	284
A. Asıl Borçlunun İflası veya Konkordato İstemine İlişkin Yükümlülükleri.....	284
1. Genel Olarak.....	284
2. Alacaklının Bildirim Yükümlülüğü	286
3. Alacaklının Alacağı Yazdırma Yükümlülüğü	288
4. Alacaklının Yükümlülüklerini Yerine Getirmemesinin Sonuçları	290
B. Alacaklının Kefilin Ödeme Teklifini Kabul Etme Yükümlülüğü	291
1. Genel Olarak.....	291
2. Alacaklının Ödemeyi Kabul Yükümlülüğünün Şartları.....	293
3. Alacaklının Ödemeyi Kabul Etme Yükümlülüğüne Aykırı Davranmasının Sonuçları...	299
C. Alacaklının TBK md. 594/f.1 Kapsamında Bilgi Verme Yükümlülüğü	301
1. TBK md. 594/f.1'de Düzenlenen Bilgi Verme Yükümlülüğünün Kapsamı	301
2. TBK md. 594/f.1'de Düzenlenen Bilgi Verme Yükümlülüğüne Aykırılığın Sonuçları	303
D. Alacaklının Rehin Haklarını, Güvenceyi ve Rüçhan Haklarını Koruma Yükümlülüğü	304
1. Genel Olarak.....	304
2. Alacaklının Rehin Hakları, Güvence ve Rüçhan Haklarına Yönelik Koruma Yükümlülüğünün Kapsamının Belirlenmesi	307

3. Alacaklının Teminatları Koruma Yükümlülüğüne Uymamasının Sonuçları.....	311
E. Alacaklının Teminatları, Borç Senetlerini Kefile Teslim Etme ve Bilgi Verme Yükümlülüğü	314
1. Genel Olarak.....	314
2. Alacaklının Teminatları, Borç Senetlerini Teslim Etme ve Bilgi Verme Yükümlülüğünün Kapsamının Belirlenmesi	315
3. Alacaklının Teminatları, Borç Senetlerini Teslim Etme ve Bilgi Verme Yükümlülüğüne Uymamasının Sonuçları	320
F. Çalışanlara Kefalet Halinde Alacaklının Özen ve Gözetim Yükümlülüğü.....	321
1. Alacaklının Çalışanlar Üzerindeki Özen ve Gözetim Yükümlülüğünün Kapsamı.....	321
2. Alacaklının Çalışanlar Üzerindeki Özen ve Gözetim Yükümlülüğüne Aykırı Davranmasının Sonuçları	323
§ 8. KEFİL İLE ASIL BORÇLU ARASINDAKİ İLİŞKİLER.....	324
I. KEFİLİN ASIL BORÇLUDAN GÜVENCE VERİLMESİNİ VEYA BORÇTAN KURTARILMASINI TALEP HAKKI	324
A. Genel Olarak.....	324
B. Kefilin Asıl Borçludan Güvence Verilmesini ya da Borçtan Kurtarılmasını Talep Edebileceği Durumlar....	326
1. Asıl Borçlunun Kefile Karşı Olan Yükümlülüklerine Aykırı Davranması	326
2. Asıl Borçlunun Temerrüde Düşmesi veya Yerleşim Yerini Başka Bir Ülkeye Nakletmesi	327
3. Kefilin Üstlendiği Riskin Sonradan Önemli Derece Artması	327

C. Kefilin, Asıl Borçludan Güvence Verilmesi veya Borçtan Kurtarılması Talebi ve Borçlunun Buna Uymamasının Sonuçları	329
II. KEFİLİN, ALACAKLIYA YAPTIĞI ÖDEMEYİ BORÇLUYA BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	330
III. MÜTESELSİL KEFİLİN ALACAKLININ HAKLARINA HALEF OLMASI VE ASIL BORÇLUYA RÜCU HAKKI	335
A. Müteselsil Kefilin Alacaklının Haklarına Halefiyeti.....	335
1. Halefiyet Sonucu Teminatların Müteselsil Kefile Geçmesi.....	336
B. Kefilin Asıl Borçluya Karşı Sahip Olduğu Rücu Hakkı .	338
1. Genel Olarak.....	338
2. Halefiyete Dayanan Rücu Talebi ile İç İlişkiye Dayanan Rücu Talebinin Karşılaştırılması.....	339
3. Kefilin İç İlişkiye Dayanan Rücu Hakkı.....	342
a. Genel Olarak	342
b. Kefilin Rücu Hakkının Vekalet Sözleşmesine Dayanması	343
c. Kefilin Rücu Hakkının Vekaletsiz İş Görmeye Dayanması	345
d. Kefilin Rücu Hakkının Sebepsiz Zenginleşmeye Dayanması	346
4. Kanuni Halefiyete Dayanan Rücu Hakkı	347
a. Kefilin Halefiyete Dayanan Rücu Hakkına Başvurabilme Koşulları.....	347
i. Geçerli Bir Kefalet Sözleşmesinin Varlığı.....	347
ii. Kefilin Alacaklıyı Tatmin Etmiş Olması	347
iii. Asıl Borcun Muaccel Olması.....	349
b. Halefiyete Dayanan Rücu Hakkının İleri Sürülemeyeceği Durumlar	349
c. Kısmi İfa Halinde Kefilin Rücu Hakkı.....	351
d. Kefilin Rücu Hakkından Feragat Etmesi.....	353
e. Kefilin Asıl Borçluya Karşı Rücu Hakkını Kaybetmesine Sebep Olan Durumlar.....	354

i. Kefilin Asıl Borçluya Ait Savunma Sebeplerini İleri Sürmemesi.....	354
ii. Kefilin Alacaklıya Yaptığı Ödemeyi Borçluya Bildirmemesi.....	357
f. Rücu Hakkının Zamanaşımına Uğraması	357
§ 9. MÜTESELSİL KEFİL İLE REHİN VEREN ARASINDAKİ İLİŞKİLER.....	358

Dördüncü Bölüm

Müteselsil Kefaletin Sona Ermesi

§ 10. MÜTESELSİL KEFALETİN ASIL BORCA BAĞLI OLARAK SONA ERMESİ.....	363
I. GENEL OLARAK.....	363
II. ASIL BORCUN İFA EDİLMİŞ OLMASI.....	365
III. ASIL BORCUN İFASININ İMKANSIZ HALE GELMESİ	366
IV. ASIL BORCUN YENİLENMESİ.....	369
V. İBRA.....	371
VI. ALACAKLI VE BORÇLU SIFATLARININ BİRLEŞMESİ.....	373
VII. TAKAS	374
VIII. ASIL BORCUN ZAMANAŞIMINA UĞRAMASI.....	375
§ 11. MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN, BAĞIMSIZ VE KENDİNE ÖZGÜ SONA ERME NEDENLERİ	375
I. KEFALET BORCUNA ÖZGÜ, GENEL SONA ERME SEBEPLERİ.....	375
II. MÜTESELSİL KEFALETE İLİŞKİN ON YILLIK SÜRENİN DOLMASI.....	379
A. Genel Olarak.....	379
B. On yıllık Süreye İlişkin Düzenlemenin Kapsamı.....	380

C. On yıllık Sorumluluk Süresinin Başlangıcı ve Uzatılması.....	381
D. Sürenin Tamamlanmasının Sonuçları.....	384
III. SÜRELİ MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	385
A. Genel Olarak.....	385
B. Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Süreli Olduğunun Tespiti.....	390
C. Süreli Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesinin Sonuçları.....	394
IV. SÜRELİ OLMAYAN KEFALET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ.....	395
A. Genel Olarak.....	395
B. TBK md. 601/f.1 Kapsamında Müteselsil Kefilin Alacaklıdan Talepleri.....	397
C. TBK md. 601/f.1 Hükmü Kapsamında Müteselsil Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesinin Şartları.....	399
D. Asıl Borcun Muaccel Olmasının Alacaklı Tarafından Yapılacak Bir Bildirimle Gerçekleşmesi	406
E. Süreli Olmayan Müteselsil Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Borcundan Kurtulmasının Sonuçları	410
V. MÜTESELSİL KEFİLİN KEFALET SÖZLEŞMESİNDEN DÖNMESİ.....	411
A. Genel Olarak	411
B. Müteselsil Kefilin, Kefalet Sözleşmesinden Dönme Hakkını Kullanabilmesinin Şartları	413
1. Asıl Borcun Henüz Doğmamış Olması	413
2. Asıl Borçlunun Mali Durumunun Önemli Ölçüde Bozulması ya da Müteselsil Kefilin Varsaydığından Çok Daha Kötü Olması.....	417
C. Müteselsil Kefilin Dönme Hakkını Kullanması ve Sonuçları	419

VI. BORCUN ÜSTLENİLMESİ SEBEBİYLE MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	421
VII. ÇALIŞANLARA KEFALETE ÖZGÜ MÜTESELSİL KEFALET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ.....	427
SONUÇ	431
KAYNAKÇA	441